

Kemény István
Lúdbőr
Magvető Kiadó, 2017, 228 oldal, 3299 Ft

Lakatlan sziget

Kemény Istvánnal beszélget Szarka Károly

Kemény István a *Lúdbőr* című könyvével jelentkezett idén, benne közéleti témájú esszékkel és egyébekkel mellett az 50+1 irodalmi pillérrel, de házi könyvtárában természetesen sokkal több kötet van, amitől soha nem válna meg.

Legutóbbi könyve, a *Lúdbőr* című esszékötet idén jelent meg a Magvető gondozásában. A politikai, közéleti témájú írások mellett olvashatók benne irodalomról, művészetről szóló esszék is, bemutatja az 50+1 irodalmi pillért, egymás mellé kerül Zrínyi, Ady, Rejtő Jenő, Fekete István, a Bizottság és az Európa Kiadó zenekar. Egy ilyen esszékötetnek célja a kánon formálása, kiegészítése, bírálata?

Nem. Vagyis de. Soha nem határoztam el, hogy én bármit is szándékosan alakítsak az irodalmi kánonon, mert az a kritikusok, esztéták, irodalompolitikusok, megmondók, szürkeeminienciások és a vakszerencse dolga, én meg csak egy szerző vagyok. Viszont ha most belegondolok, például annak idején, amikor az ÉS-be kisesszéket írtam könyvekről, bizony az is egy szempont volt, hogy ne csak a

legtrendibb szerzőket válasszam, hanem olyan lenézettek is, mint Fekete István, és olyan kevésbé ismerteket, mint Kóka Rozália.

Az előző kérdéshez kapcsolódva: a mai információs zűrzavarban milyen szerepe lehet a kánon formálásban folyóiratoknak, online felületeknek, „hivatásos” kritikusoknak, ismert íróknak, költőnek, illetve a hatalomnak?

Számomra mindig megfoghatatlan volt, hogy hol, mikor és hogyan formálódik a hallgatóságos közmegegyezés (vagyis az irodalmi kánon) arról, hogy kicsoda-micsoda kell éppen az irodalomnak, és kicsoda-micsoda nem kell – de az a gyanúm, hogy ma is hasonlóan működnek a kánonok, mint az internet előtt: kaotikusan. Az egyes ember pedig védekezik a káosz ellen, vagyis hiába özőnlük az agyába az információk

tömege, szelektál közöttük, és csak értelmezhető mennyiségű elemmel dolgozik. A kérdésben említett információs zűrzavar leginkább csak annyit ront a helyzeten, hogy egyre jobban eltakarja az irodalmat magát – kánonostul, folyóiratostul, kritikusostul, íróstul, költőstul. Mellé tesz értékeset és gagyit, tényeket és alternatív tényeket. Ez a helyzet pedig – hogy ne feledkezzünk meg a hatalomról sem – módot ad a hatalomnak, hogy az irodalmat is felhasználja a maga játszmáihoz: hogy figyelmen kívül hagyja, eljelentéktelenítse – vagy ha az irodalom nem elég lojális hozzá, akkor le is cserélje egy alternatív irodalomra, és felépítsen egy másik irodalmi életet, egy másik irodalmi kánonot, ahogy az például az utóbbi években történik. És az információs zűrzavar miatt mindez szinte fel se tűnik senkinek.

A Lúdbőrben a rendszerváltó generáció szemszögéből vizsgálja az utóbbi három, nem felhőtlenül boldog évtizedet. Nemzedéki kérdések prózájában is előkerültek, közéleti témákkal pedig verseiben is foglalkozott, elég legutóbbi regényére, a *Kedves Ismeretlenre*, illetve legutóbbi, *A királynál című* verseskötetére gondolni. A tartalomhoz keresi a formát, vagy fordítva? Lesz-e esszéötletből vers vagy versből regényterv?

Főszabályként a tartalomhoz keresem a formát. A *Lúdbőrrel* például úgy voltam, hogy nem egy esszékönyvet akartam írni, és ahhoz kerestem témákat, hanem egyszer csak észrevettem, hogy írtam egy esszékönyvet, csak meg kell szerkeszteni, és ki kell adni. Összeszedtem az anyagot, és akkor jött a főszabály alszabálya: van egy forma (a *Lúdbőr* című könyv), de ehhez egy fejezetnyi tartalom mintha hiányozna. És így keletkezett az ötödik fejezet, az 50+1 irodalmi pillér. Egyébként nem az a fontos, hogy én melyik generációhoz tartozom. Az csak személyes adottság. Mondhatjuk, a forma. A tartalom az a fél évszázad, amit én láttam, amiben a tapasztalataimat szereztem; meg az a pár ezer év, amiről olvastam ezt-azt. És ezeken felül van a lényeg: hogy a tapasztalataimat jól olvashatóan és korszerűen adjam át a 2017 pluszos olvasóknak. Hogy használni tudják a jelenben és a jövőben.

A család mind a négy tagja publikált már legalább egy könyvet, Lili és Zsófi a film, a zene, a slam poetry területére is elkalandoztak. El tudta volna képzelni, hogy a lányok az irodalmon, művészetben kívül valami teljesen mással foglalkozzanak?

Hogyne, persze! Nem tűztük ki eléjük célként, hogy költők legyenek. Sőt, a kilencvenes években, amikor kicsik voltak, olyan rémhírek járták a szülők között, hogy mire a gyerekeink felnőnek, már nem is lesznek könyvek, nem lesz irodalom, hanem csak tévé, videó, számítógép. Szóval fel voltunk készülve arra, hogy funkcionális analfabetákat nevelünk. De azért persze nagyon örülünk, hogy nem így alakult.

Felesége, Szirmay Ágnes a *Barátok közt* dramaturgja volt, ön pedig dialógusokat írt a sorozat számára, de úgy tudom, tévéjük nincs. Hogy néz ki a Kemény-lakás? A bölcsészeknél általában mozdulni sem lehet a könyvektől – Önöknél ez fokozottan igaz?

Tévénk tényleg nincs, de laptopjaink vannak bőven, amiken bármilyen műsort követni tudunk. A lakásunkban mindig is sok ezer könyv volt, és bár néha próbálunk állományt apasztani, a mennyiség egyre nő. A lányok elköltöztek, de vissza-visszajárnak könyvekért. És jó párszor előfordult már az is, hogy mi kértünk kölcsön tőlük könyvet.

Az 50+1 irodalmi pilléren túl is nyilván számos olyan kötet van még, amitől nem szívesen vagy nehéz szívvel válna meg.

Igen, a *Lúdbőr*be összeállítottam egy ötvenes listát olyan könyvekről, amik különleges hatást tettek rám, de azért

még simán össze tudnék írni öt-hat ilyen listát, és akkor még nem beszéltünk azokról a könyvekről, amelyeket – noha nem hatottak rám, vagy egyenesen utáltam őket – ki nem dobnék semmi pénzért. Szóval kétháromezer könyvtől nem válnék meg szívesen, ezeket vinném magammal a lakatlan szigetre.

Az *Olvasás Éjszakáján*, a *Magvető Cafében Ez Kemény lesz!* címmel lesz önnel egy beszélgetés. Vannak, akik unják vagy utálják, ha a nevükkel viccelődnek. Ezek szerint önt nem zavarja?

Első általános iskolás koromban belenyugodtam, hogy ez egy olyan jelenség, amin ugyanúgy nem lehet változtatni, mint a Duna folyásirányán. Mindig lesz egy gyerek, aki rávágja, hogy szia, Kőménymag, és mindig azt fogja hinni, hogy ez neki jutott eszébe először.